

III. Krajobrazy Polski

4. Promocja i ochrona walorów krajobrazowych Polski

Krajoznawstwo

- **Krajoznawstwo** – zdobywanie i popularyzowanie wiedzy o kraju (bądź regionie) ojczystym, zwłaszcza przez jego poznawanie w czasie wycieczek terenowych.
- W Europie rozwój krajoznawstwa nastąpił w II połowie XVIII wieku.
- W naszym kraju dużą rolę ruch krajoznawczy, powiązany z elementami patriotycznymi, odegrał w czasie zaborów, przyczyniając się do utrwalania polskości, krzewienia wiedzy o historii, geografii i kulturze ziem polskich.

Krajoznawstwo – funkcje społeczne

- **Krajoznawstwo** pełni wiele **funkcji społecznych**:
 - funkcja wychowawcza,
 - funkcja kształceniowa,
 - funkcja kulturowa,
 - funkcja instrumentalna.

Turystyka krajoznawcza – podział

- W systematyce ruchu turystycznego turystyka krajoznawcza opisywana jest na tym samym poziomie klasyfikacji, co turystyka wypoczynkowa i turystyka kwalifikowana.
- Turystykę krajoznawczą z uwagi **na porę roku** dzielimy na:
 - turystykę krajoznawczą realizowaną latem (w sezonie letnim),
 - turystykę krajoznawczą realizowaną zimą (w sezonie zimowym),
 - turystykę krajoznawczą poza sezonem.
- Z turystyką krajoznawczą związane są **inne rodzaje turystyki**, np.:
 - turystyka kulturalna,
 - ekoturystyka,
 - turystyka związana z odwiedzaniem obiektów przemysłowych,
 - turystyka związana ze zwiedzaniem targów przemysłowo-handlowych.

Cele wyjazdów turystycznych

- Głównymi **celami wyjazdów turystycznych w celach krajoznawczych** są:
 - **walory przyrodnicze** – parki narodowe z osobliwościami przyrodniczymi, pomniki przyrody nieożywionej i ożywionej, tereny górskie, morze i jego brzeg, rzeki, jeziora, jaskinie, wodospady oraz miejsca o malowniczych krajobrazach, itp.;
 - **walory antropogeniczne** – zabytki architektury, wykopaliska archeologiczne, skanseny, muzea, miejsca z dobrze zachowanym folklorem, itp.

Infrastruktura umożliwiająca uprawianie turystyki krajoznawczej

• W celu uprawiania **turystyki krajoznawczej**, szczególnie podczas **turystyki aktywnej** (w czasie pieszych wędrówek, rowerowych wypraw, zwiedzania jaskiń, wyjazdów narciarskich, rejsów żeglarskich, spływów kajakowych) i zdobywania podczas niej wiedzy krajoznawczej, wykorzystuje się **specjalną infrastrukturę turystyczną** obejmującą:

- wieże widokowe,
- platformy widokowe,
- szlaki turystyczne,
- trasy rowerowe,
- trasy narciarskie,
- szlaki wodne kajakowe i żeglarskie,
- ścieżki dydaktyczne,
- tablice informacyjne.

Lista Światowego Dziedzictwa UNESCO

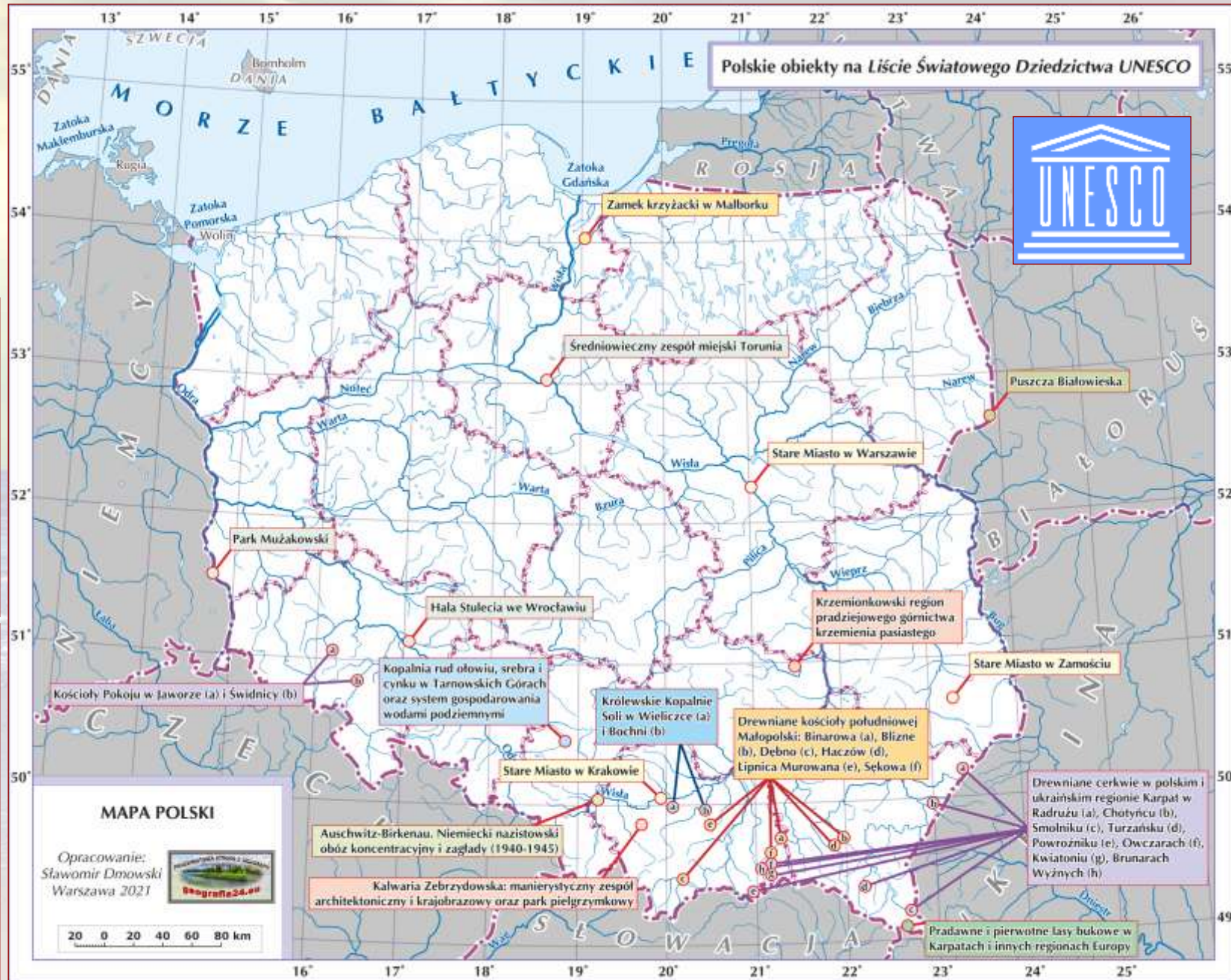
- **Lista Światowego Dziedzictwa UNESCO** – lista obiektów dziedzictwa kulturowego i dziedzictwa naturalnego o “wyjątkowej powszechnej wartości” dla ludzkości utworzona przez **UNESCO (Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury** – będąca agendą wyspecjalizowaną ONZ).
- Lista powstała w Paryżu w 1972 roku na mocy Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturowego i naturalnego (weszła w życie z dniem 17 grudnia 1975).
- Lista obejmuje **ponad 1150 obiektów** (w lutym 2023 r. – 1157 obiektów) w **167 krajach** będących stronami Konwencji.
- Wpis na tę listę wiąże się z wypełnianiem konkretnych obowiązków przez kraj będący stroną Konwencji, na którego terytorium znajduje się wpisany obiekt.
 - Państwo musi składać regularne raporty do Komitetu Światowego Dziedzictwa na temat stanu obiektu, jego ochrony, konserwacji i zarządzania, by umożliwić UNESCO monitorowanie obiektu.

Obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO w Polsce

• Obecnie na **Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO** znajduje się **17 obiektów z Polski** (5 kolejnych obiektów kandyduje):

- 15 dziedzictwa kulturowego,
- 2 dziedzictwa przyrodniczego.

Stare Miasto w Warszawie

Puszcza Białowieska

Organizacje turystyczne

- Wśród działających w Polsce struktur organizacyjnych turystyki najbardziej zasłużonych dla krajoznawstwa należy wymienić:
 - **Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze (PTTK)** – obecnie największa organizacja prowadząca wszechstronną działalność krajoznawczą, która powstała w 1950 roku z połączenia dwóch wcześniejszych organizacji:
 - **Towarzystwa Tatrzańskiego (TT)** – powstałego w 1873 roku w Zakopanem,
 - **Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego (PTK)** – powstałego w 1906 roku w Warszawie,
 - **Polską Organizację Turystyczną (POT)** – funkcjonująca pod opieką ministra właściwego do spraw turystyki,
 - **Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych (PTSM)** – jest w naszym kraju reprezentantem światowego ruchu schronisk młodzieżowych.

Promocja walorów krajobrazowych

- **Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze (PTTK)** – stawia sobie za zadanie **upowszechnianie na terenie Polski turystyki kwalifikowanej i krajoznawstwa wśród turystów i krajoznawców**.
- **Siedziba Zarządu Głównego PTTK** położona jest na pałacu Małachowskich przy **ulicy Senatorskiej 11 w Warszawie**.
- W końcu 2021 roku do PTTK należało około **53,3 tysięcy członków**, zrzeszonych w około **300 oddziałach**.
- **Baza noclegowa PTTK** zawiera ponad 20 tysięcy miejsc noclegowych mieszczących się w obrębie:
 - domów turysty,
 - schronisk górskich,
 - stanic i ośrodków turystyki wodnej,
 - ośrodków campingowych,
 - zajazdów.
- PTTK prowadzi liczne **muzea regionalne, biblioteki, regionalne pracownie krajoznawcze i Ośrodki Kultury Turystyki Górskiej**.
- W PTTK pracują wysoko wykwalifikowani **przewodnicy turystyczni i górscy, instruktorzy krajoznawstwa i ochrony przyrody oraz przodownicy turystyki kwalifikowanej (pieszej, górskiej, rowerowej (właściwie kolarskiej), kajakowej, żeglarskiej, motorowej, jeździeckiej i narciarskiej)**.

Siedziba Zarządu Głównego (Pałac Małachowskich)
PTTK – ul. Senatorska 11 w Warszawie

Schronisko PTTK "Chatka Puchatka" na Połoninie Wetlińskiej

Promocja walorów krajobrazowych – biura Polskiej Organizacji Turystycznej (POT)

- **Polska Organizacja Turystyczna (POT)** – zajmuje się promocją walorów krajobrazowych w Polsce i na świecie (siedziba POT mieści się na ulicy Młynarskiej 42 w Warszawie).
- W 2023 r. jej oddziały mieściły się w 16 krajach Europy, Azji i Ameryki Północnej kluczowych dla rozwoju turystyki przyjazdowej do Polski.
 - **ZOPOT Chicago** – Stany Zjednoczone, Kanada,
 - **ZOPOT Londyn** – Wielka Brytania, Irlandia,
 - **ZOPOT Sztokholm** – Dania, Finlandia, Norwegia, Szwecja,
 - **ZOPOT Kijów** – Ukraina,
 - **ZOPOT Madryt** – Hiszpania, Portugalia,
 - **ZOPOT Paryż** – Francja,
 - **ZOPOT Bruksela** – Belgia,
 - **ZOPOT Amsterdam** – Holandia,
 - **ZOPOT Berlin** – Niemcy,
 - **ZOPOT Praga** – Czechy, Słowacja,
 - **ZOPOT Wiedeń** – Austria, Szwajcaria,
 - **ZOPOT Budapeszt** – Węgry,
 - **ZOPOT Rzym** – Włochy,
 - **ZOPOT Tel Aviv** – Izrael,
 - **ZOPOT Tokio** – Japonia,
 - **ZOPOT Pekin** – Chiny.

Polska Organizacja Turystyczna (POT) – działania promocyjne

- Polska Organizacja Turystyczna podejmuje działania mające na celu **promocję naszego kraju za granicą i w Polsce**, jako atrakcyjnego dla turystów – “nowoczesnego, z wysokimi standardami usług i korzystnymi cenami”.
- Do działań należy:
 - wspieranie polskich przedsiębiorstw zajmujących się turystyką,
 - prowadzenie Internetowego Systemu Informacji Turystycznej (<https://www.polska.travel/pl>),
 - przygotowywanie i publikowanie różnorodnych materiałów promocyjnych (filmów, albumów, spotów reklamowych, folderów, ulotek, map i przewodników) przedstawiających nasze państwo jako atrakcyjny cel podróży,
 - aktywny udział w różnych międzynarodowych targach, wystawach turystycznych i innych,
 - organizowanie konkursów,
 - podejmowanie współpracy z samorządami terytorialnymi i ze stowarzyszeniami turystycznymi,
 - realizowanie krajowych i międzynarodowych projektów (w szczególności unijnych) związanych z rozwojem turystyki.

Odpoczywaj w Polsce Bezpiecznie

Dekalog bezpiecznego turysty

Rekomendacje POT po uzgodnieniach z Głównym Inspektorem Sanitarnym

[Sprawdź](#)

4 TURYSTYCZNE MISTRZOSTWA BLOGERÓW

BON TURYSTYCZNY

Polska Organizacja Turystyczna

Zagrożenia krajobrazu

- Według **Dyrekcji Generalnej UE ds. Środowiska (DG Environment)** i **Europejskiej Agencji Środowiskowej (EEA)** do **zagrożeń krajobrazu** należy zaliczyć:
 - rolnictwo,
 - leśnictwo,
 - górnictwo, wydobywanie surowców i produkcja energii,
 - transport i sieci komunikacyjne,
 - urbanizację i budownictwo,
 - inne użytkowania zasobów biologicznych,
 - ingerencję i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka,
 - zanieczyszczenia,
 - inwazyjne i inne problemowe gatunki i geny,
 - modyfikacje systemu naturalnego,
 - biotyczne i abiotyczne procesy naturalne (bez katastrofalnych),
 - zjawiska geologiczne i katastrofy naturalne,
 - zmianę klimatu.

Ochrona walorów krajobrazowych

- W wyniku różnorodnych przedsięwzięć człowiek stara się **chronić zagrożone walory krajobrazowe** m.in. poprzez:
 - działania konserwatorskie,
 - działania rekultywacyjne,
 - działania kształtujące.

Działania konserwatorskie

- **Działania konserwatorskie** – polegają na utrzymaniu obecnego stanu krajobrazu, poprzez zatrzymanie działań szkodliwych dla przyrody lub zabytków.
- W ramach ochrony środowiska działania konserwatorskie prowadzi się na obszarach chronionych obejmujących np.:
 - parki narodowe,
 - parki krajobrazowe,
 - rezerваты przyrody,
 - obszary chronionego krajobrazu,
 - tereny w ramach sieci Natura 2000.

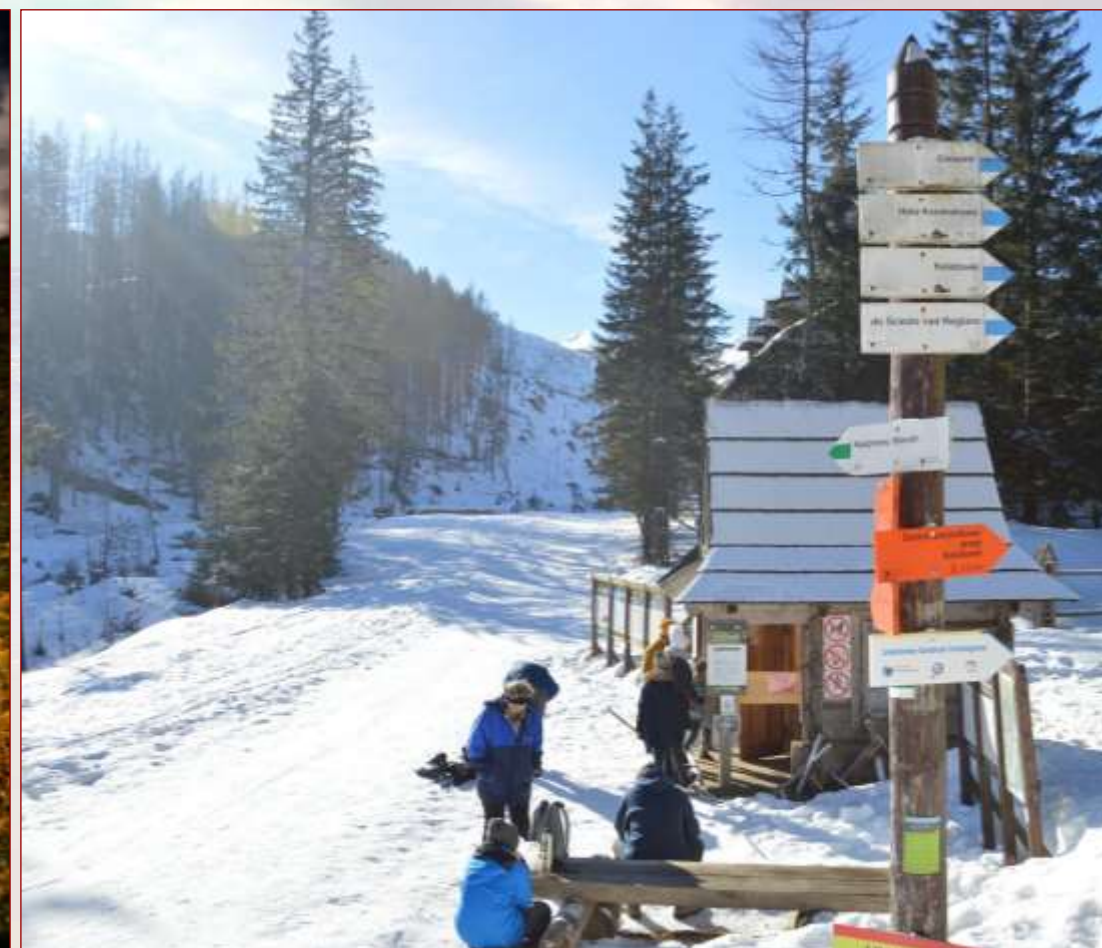
Działania rekultywacyjne

- **Działania rekultywacyjne** – obejmują przywracanie wartości użytkowych terenom zdewastowanym i zdegradowanym, wskutek niewłaściwie prowadzonej działalności gospodarczej, za pomocą zbiegów technicznych i biologicznych.
 - Wyróżnia się rekultywację:
 - leśno-zadrzewieniową,
 - wodną,
 - rolną.
 - Do często stosowanych form rekultywacji należy zaliczyć:
 - zadrzewianie hałd i zwałowisk górniczych,
 - zalewanie wodą odkrywek górniczych w celu wykorzystania ich dla rekreacji.

Działania kształtujące

- **Działania kształtujące** – polegają na:
 - ograniczaniu ruchu turystycznego,
 - wprowadzaniu ładu przestrzennego,
 - celowej zmianie składu gatunkowego szaty roślinnej.
- Działania kształtujące uwzględnia się w planach zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin.

Ochrona walorów krajobrazowych w Polsce

- Dokumentami regulującymi **kwesie ochrony krajobrazu** w kraju są m.in. akty prawne:
 - *Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody,*
 - *Europejska konwencja krajobrazowa sporządzona we Florencji 20 października 2000 r.*

Ochrona walorów krajobrazowych w Polsce

- Zgodnie z *Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* ustanowiono w Polsce następujące **formy ochrony przyrody**:
 - parki narodowe,
 - rezerваты przyrody,
 - parki krajobrazowe,
 - obszary chronionego krajobrazu,
 - obszary Natura 2000,
 - pomniki przyrody,
 - stanowiska dokumentacyjne przyrody nieożywionej,
 - użytki ekologiczne,
 - zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
 - ochrona gatunkowa roślin, zwierząt, grzybów i porostów.

KONIEC

Materiały pomocnicze do nauki
Opracowane w celach edukacyjnych (niekomercyjnych)

Opracowanie i redakcja: *Rafał Bielecki i Sławomir Dmowski*
Kontakt: *kontakt@geografia24.eu*

WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE
- KOPIOWANIE ZABRONIONE -